

Himalayalar'da Kurt Kapanı;

15 Haziran 2020 - Galwan Vadisi Çatışmasının Anatomisi

Cengiz Topel MERMER

Dünya koronavirüs depreminin artçı şokları ile sarsılmaya devam ederken Asya-Pasifik gelişmeleri de pandemi süreci sonrasında yaşanacak hesaplaşmaların emarelerini veriyor. Bu bağlamda Çin ve Hindistan arasında yaşanan gerilim, yakın gelecekte yaşanması muhtemel bir hesaplaşmanın ilk sahneleneceği coğrafyanın konumunu işaret etmenin yanı sıra Güney Asya'yı ısıtmayı da sürdürüyor. Milenyumun yükselen yıldızları Çin ve Hindistan arasında Himalayalar'da yaşanan sınır krizi sonrasında dünyanın çatısı olarak adlandırılan bu dağlardan esen soğuk rüzgârlar da artık sıcak esiyor. İki ülke arasında yaşanan sınır anlaşmazlığı, tarihi rekabet ile ABD'nin Çin'e karşı başlattığı soğuk savaş sürecinden beslenerek yeni bir evreye giriyor. Bu noktada iki ülke askerleri arasında 15 Haziran 2020 gecesi Ladak Bölgesi'ndeki Galwan Vadisi'nde yaşanan ve onlarca askerin ölümü ile sonuçlanan çatışma, iki ülke arasında 45 yılda varılan mutabakat sürecini altüst etmenin yanı sıra geleceğe yönelik ciddi endişelere yol açıyor.

İki ülke arasındaki gerilim, sıcak çatışma risklerini de artırarak, geçmişte yaşanan krizlerden farklı zeminlerde seyrediyor. Resmi açıklamalara göre 20 ölüm, 78 yaralı ve 10 esirlik bir zayıf veren Hint tarafındaki yenilmişlik hissi öfke kabarmalarına neden oluyor. Hindistan'da Çin malları boykot ediliyor, gümrüklerde Çin kaynaklı ürünler bloke ediliyor, Çin temsilcilikleri önünde Çin bayrakları ve lider fotoğrafları yakılıyor, oteller Çinli müşterilerin rezervasyonlarını iptal ediyor ve Hint kamuoyunda, ulusal gururu onaracak bir karşılık beklentisi yüksek sesle ve artarak dile getiriliyor. Bu bağlamda bölgede artan sıcak çatışma riskini daha sağlıklı değerlendirebilmek için Galwan Vadisi'nde, 15 Haziran 2020 günü yaşananları anlamak gerekiyor. Öncelikle iki ülkenin sınır çatışmalarının geçmişindeki bazı önemli detayları aktarmakta fayda var.

Sınır Çatışmaları ve Çatışma Önleme Mutabakatının Arka Planı

Hint-Çin sınır sorunu 1950'li yıllarda ortaya çıkmaya başladı ve iki ülke liderleri arasında yapılan görüşmelerden sonuç alınamadı. İlk ciddi kriz 1959'da, Dalay Lama'nın kaçtığı Hindistan'da sürgünde bir Tibet Hükümeti kurması sonrasında yaşanan sınır çatışmalarıyla

görünürleşti. Tibet Sorunu ile bütünleşmesi sonrasında sınır anlaşmazlığı büyüyerek 1962 yılında savaşa neden oldu. Çin ordusu bu savaşta Hindistan'ın Arunachal Pradesh Eyaleti ve Ladak bölgelerindeki bazı stratejik noktaları işgal etti. Çin, Ladak'ta işgal ettiği Aksai Çin Çölü'nü ülkesine katarken, Arunachal Pradesh'de işgal ettiği alandan geri çekildi. Bu savaş sonrasında tarafların Himalaya sınırları üzerinde anlaşması mümkün olmadı. Anlaşmazlık sürerken Sikkim Bölgesi'ndeki Chumbi Vadisi'ndeki Hint kontrol noktaları civarında 1967 yılında çıkan çatışmalarda taraflar yüzlerce asker kaybetti. İki ülke sınır sorunları nedeniyle sık sık askerî olarak karşılaşıırken görüşmeler de devam etti. 1975 yılında Hindistan'ın Arunachal Pradesh Eyaleti sınırındaki Tulung La'da çıkan bir çatışmada dört Hint askeri hayatını kaybetti. Taraflar bundan sonra görüşmelerde önceliği çatışmaların engellenmesine verdi.

Konjonktürel gelişmelerin de katkısıyla 1980'li yıllarda yapılan görüşmelerde, çatışmaların önlenmesi ve güven artırıcı mekanizmaların oluşturulması konusunda ilerleme sağlandı. Bu doğrultuda 1996 yılında yapılan anlaşmada; askerlerin ihtilafli alanlarda karşı karşıya geldiği durumlarda kesin olarak silah kullanmaması, avlanmak dâhil olmak üzere sınır hattında ateş edilmemesi, patlayıcı ile imha yapılmaması, tespit edilen 2-10 kilometrelik şeritte sınır birliklerinin küçük çaplı atış eğitimlerinin belirli alanlarda ve haber verilerek yapılması, askerî tatbikat yapılmaması, savaş uçağı ve silahlı helikopterlerin uçurulmaması gibi hususlarda taraflar uzlaştı. İki ülke, muhtemel askerî anlaşmazlıkların sahadaki komutanlar arasında çözülebilmesi için iletişim mekanizmaları kurulması ve görüşme zemini oluşturulması konusunda da anlaşmaya vardı. Müteakip krizlerde görülen boşlukları gidermek maksadıyla 2005 yılında taraflar bir araya geldi; bu görüşmede 1996 anlaşmasına küçük çaplı ilaveler yapılarak silahlı çatışma zemini bertaraf edildi.¹ Bundan sonra ihtilafli sınırlardaki askerî karşılaşmalarda tarafların yanlarına silah almadığı ve fiziki güç kullanmaktan kaçındığı görüldü.

Bu sert coğrafyada sinir harbi yaşayarak birbirlerini gözleyen askerler, 1975 yılından beri birbirlerine bir kurşun dahi sıklamadı. İhtilafli alana giren rakibine müdahale eden askerler muhataplarıyla kafa kafaya, göz göze temasa geçse de genelde kuvvete başvurmadı. Sabır sınırları test edilirken sinirler zorlandı ama silah kullanılmadı. Gerilimin tırmandığı zamanlarda taraflar birbirlerinin yüzlerini sıktı, tırmaladı ve en fazla yumruklaştı. Hint Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Naravane, 2019'da göreve geldikten sonra sınır birliklerine beyzbol sopası benzeri bir sopa taşıma emri verdi.² Buna karşılık Çin tarafı da demir çubuk

1 "MEA cites 1996, 2005 pacts to explain refrain from use of firearm", First Post, 19 Haziran 2020, erişim 19 Haziran 2020 22 26

2 Bharat Karnad,"As China Ups the Ante This is What India Must do" Center for Policy Analyses,01 haziran 2020,erişim 02 Haziran 2020 02 21

taşımaya başladı. 2020 yılına girildiğinde taraflar bu yeni silahımsı vasıtalar ile tartışmalı alanlarda karşı karşıya gelmeye başladı.

Mayıs 2020 Krizi

Mayıs 2020’de yaşanan krizde, geçmişteki sabır sınırlarının aşıldığı ve tarafların birbirine taş, sopa, demir çubuk gibi vasıtalarla saldırdığı anlaşıldı. Çok sayıda askerin karıştığı kavgalara üst rütbeli subayların da dâhil olduğu ve neticede birçok askerin yaralanarak tedavi altına alındığı, aradan zaman geçtikten sonra basına yansıdı. Pandemi kaosu ve küresel gelişmelerin de katkısıyla sınırların iyice gergin olduğu bir dönemde yaşanan kriz sosyal medya görüntüleri ile ortaya çıktı. Önce 05 Mayıs 2020 tarihinde, Hindistan kontrolündeki Keşmir’in Ladak Bölgesi’ndeki Pangong Tso Gölü civarında, iki ülke askerlerinden yaklaşık 250 kişinin; taş, sopa ve demir çubuklarla kavga ederek birbirlerini yaraladığına dair görüntüler sosyal medyada ifşa oldu. Müteakiben 09 Mayıs 2020’de, Sikkim kuzeyindeki Naku La Geçidi civarında, her iki taraftan yaklaşık 150 askerin benzer bir kavgaya tutuştuğu yine sosyal medya görüntüleri ile ortaya çıktı. Taraflar krizin devamında anlaşmalara bağlı kalarak krizi yumuşatma yönünde adım atarken, harp silah ve araçlarının kullanılmaması hususuna bağlı kalındığı dikkat çekti.

Müteakip günlerde basına yansıyan haberler, krizin Ladak Bölgesi (Batı sektörü)’nde yoğunlaştığını gösterdi. Gelişmelerin incelenmesi neticesinde; Hint askerlerinin Leh-Karakorum bağlantısını sağlama hedefindeki yol inşaa çalışmalarına karşı çıkan Çin birliklerinin Devlet Beg Oldie ve Demchok bölgesindeki ihtilafli alanda konuşlandığı, Hint birliklerinin de Galwan Vadisi ve Pangong Tso Gölü civarındaki ihtilafli alanda konuşlanması üzerine Çin birliklerinin bölgeye kaydırıldığı ve gerilimin arttığı anlaşıldı.

Bu dönemde Hint basını ve düşünce kuruluşlarında çıkan değerlendirmelerde genellikle; Çin’in korona virüs yayılmasındaki rolü nedeniyle zor durumda kaldığı, Çin’in ülke içinde yaşadığı problemlerin üstünü örtmek için sınır krizini öne çıkardığı, Çin’in Güney Çin Denizi ve Tayvan politikası ile Hong Kong’da karşılaştığı muhalefet nedeniyle zor durumda olduğu, dünya kamuoyunun Hindistan’dan yana olduğu, müttefiklerle işbirliğine devam ederek, sınır hattındaki yol projelerinden vazgeçmemeleri gerektiği yönünde görüşler paylaşıldı. Çin Devlet Başkanı Xi Jinping’in, ülkenin topraklarını korumak için orduya hazırlık emri vermesi sonrasında kriz tırmansa da tarafların karşılıklı adımlarıyla zamanla yumuşadı. Çin ve Hindistan gerilimi azaltmaya yönelik adımlar atarken; 30 Mayıs 2020’de Nepal de Hindistan’a karşı bir adım atarak sınır sorununa dâhil oldu.

Atılan olumlu adımların neticesinde, Batı sektöründeki ortak sınırlardan sorumlu kolordu komutanları, 06 Haziran 2020'de Ladak'ta bir araya geldi. Görüşme sonrasında yapılan açıklamalarda tarafların eski konuşmalarına döneceğine dair ifadeler yer almasına rağmen, aradan zaman geçtikçe taraflar arasındaki güvensizliğin devam ettiği görüldü. Görüşme sürecinde, Hindistan'ın Leh Kasabası'nda konuşlu 14'üncü Kolordu'suna ait bazı birliklerin tartışmalı noktalarda konuşlanmaya devam ettiğine dair paylaşımlar zaten Hint basınına yansımıştı. Görüşme sonrasındaki günlerde basına yansıyan haberlerden; Çin'in Ladak dışındaki sınır hattında tatbikat yapmaya devam ederken Hindistan'ın da Uttarhokand eyaleti sınırında yol inşa çalışmasını sürdürdüğü anlaşıldı.

15 Haziran'da Galwan Vadisi'nde Neler Yaşandı?

Birliklerin geri çekilmesine yönelik olarak yapılan görüşmelere ve birliklerin ihtilafli noktalardan ayrıldığına yönelik haberler basında yer almaya devam ederken³ ortamın yumuşamaya başladığı görüntüsü hâkim oldu. Bu dönemde, Hint basınında krize yönelik değerlendirmelerin daha rasyonel bir çerçevede yer aldığı görüldü. Bunlar arasında, Çin Ordusu'nun korona virüs mücadelesindeki başarısı ve organizasyon gücüne yönelik analizler⁴ ile Çin'in aslında görüldüğü gibi güçlü olmadığı ve Hindistan'ın Çin karşısında daha avantajlı olduğuna yönelik⁵ değerlendirmeler dikkat çekiciydi. Bu gelişmelerin devamında 15 Haziran 2020'de, tümgeneral seviyesinde yapılan müzakerelerde, Galwan Vadisi'nde yer alan devriye sahalarında konuşlu 14 ve 17A noktalarındaki mevzilerin kaldırılması hususu masaya yatırıldı.⁶

16 Haziran 2020 sabahı bu olumlu havayı bozan şok gelişmeler basında yer almaya başladı. Önce, 15 Haziran gecesi Galwan Vadisi'nde yaşanan çatışmada, biri albay rütbesinde olmak üzere üç Hint askerinin öldüğüne dair haberler geldi. Bu haberlerde, çatışmada silah kullanılmadığı ve tarafların birbirine kurşun sıkmadığına dikkat çekilirken⁷ Çin'in güç gösterisi yaptığı vurgulanıyordu.⁸ Konu ilgili olarak Hint ve Çin basınında çıkan haberler genellikle sınır krizinin gerekçelerine odaklanırken, 45 yıldır (1975'deki Tulung La çatışmasından bu yana) iki ülke askerlerinin sınırda birbirine kurşun sıkmadığı ve çatışmalarda bugüne değin can kaybı yaşanmadığına dikkat çekiliyordu.⁹ 16 Haziran 2020 akşamında Hint tarafından yapılan resmî

3 "India, China hold talks to defuse border standoff, thin out some forces", Tibet Sun, 10 Haziran 2020, erişim 13 Haziran 2020 22 07

4 M.S.Prathibha, "Role of PLA in Covid-19 Response", Institute of Defense Studies and Analyses, Issue Brief, 01 Haziran 2020

5 Subhash Kapila, "China May be Militarily Powerful but Geographically Weak in Mid 2020", South Asia Analyses Group, 15 Haziran 2020, erişim 15 Haziran 2020 2328

6 "India, China military commanders hold talks at Galwan area", The Hindu, 15 Haziran 2020, erişim 16 Haziran 2020 00 23

7 Kunal Purohit, "Three Indian soldiers killed in border clash with Chinese troops, South China Morning Post, 16 Haziran 2020, erişim 16 Haziran 2020 14 42

8 "Why China is flexing its muscle", The Indian Express, 16 Haziran 2020, erişim 16 Haziran 2020 14 27

9 "How India and China's deadliest clash in decades came about", South China Morning Post, 17 Haziran 2020, erişim 17 Haziran 2020 1159 ve Ananth Krishnan,

"Forgotten in fog of war_last firing on India-China border", The Hindu, 16 Haziran 2020, erişim 16 Haziran 2020 14 57

açıklamalar ülke gündemini değiştirirken dünyanın ilgisini de bölgeye çekti. Hindistan, 15 Haziran gecesi yaşanan çatışmada kaybettiği asker sayısının 20 olduğunu açıklıyordu.¹⁰

Müteakiben her iki ülke basınında çıkan haber ve değerlendirmeler ile tarafların basın açıklamaları, 15 Haziran gecesi yaşanan çatışmanın detaylarını ifşa etmeye başladı.¹¹ 18 Haziran 2020 akşamı, çatışma gecesi yaşanan sürpriz bir gelişme daha ortaya çıktı. Tümgeneral seviyesinde yapılan görüşmeler sonrasında, Çin birliklerinin, biri yarbay, üçü binbaşı, toplam 10 esir askeri Hint tarafına teslim ettiği bilgisi basınla paylaşıldı.¹² 19 Haziran 2020 günü Hint basınına yansıyan haberlerden, yaralanan 76 Hint askerinin Leh Askeri Hastanesi'nde tedavi altında olduğu¹³ ve yaralılardan dördünün hayati tehlikesinin devam ettiği¹⁴ anlaşıldı. Bu gelişmeler yaşanırken Hindistan'ın, Çin'in planlı bir saldırı ile anlaşmaları ihlal ettiğine dair suçlamaları gündeme geldi. Hint zayıatları gün be gün ortaya çıkarken Çin tarafının soğuk kalması ve Hint askerlerinin sınırı ihlal ederek kendi askerlerini tahrik ettiğini iddia etmesi dikkat çekti. Çin makamları zayıat rakamı vermekten imtina ederken, verilecek rakamların toplumların karşılaştırma hislerini kamçılayarak gerilimin artmasına hizmet edeceğini gerekçe gösterdi.

Galwan Vadisi'nde 15 Haziran gecesi yaşanan çatışmalara dair Hint, Çin ve Pakistan kaynaklı basın haber ve değerlendirmelerinin incelenmesinden; 15 Haziran'da tümgeneral seviyesinde yapılan müzakerelerde, Galwan Vadisi devriye sahasındaki 14'ncü noktada kurulu Çin mevzisinin boşaltılması konusunda anlaşma sağlanamadığı, görüşme sonrasında bu noktanın boşaltılması konusunda Hint tarafının ısrarlı bir tutum izlediği, bölgede konuşlu 16'ncı Bihar Alayı'nın Komutanı Albay Santosh Babu'nun bizzat 14'üncü noktaya gelerek, buradaki Çin çadırını yıktırdıktan sonra yıktığı anlaşılmaktadır.¹⁵ Aynı gece çatışmanın yaşanmasına neden olan olayları tetikleyen gelişme budur. Bu gelişme sonrasında, Hint tarafına bir ders vermek için hazırlıklı olan Çin birliklerinin organize bir gece baskını ile 16'ncü Bihar Alayı'nı, komuta kademesi de dâhil olmak üzere, derdest ettiği görülmektedir.

Muhtemelen özel kuvvet timlerinin de kullanıldığı baskında, Çin çadırını yıktıran 16'ncü Bihar Alayı Komutanı Albay Santosh Babu'nun, kafası suya sokulmak suretiyle boğularak öldürüldüğü ortaya çıkmıştır.¹⁶ Esir alınan bir yarbay ve üç binbaşı da muhtemelen Albay

10 "India says 20 soldiers killed in border clash with China", Al Jazeera, 16 Haziran 2020, erişim 16 Haziran 2020 2351 ve "Indian Army says 20 of its soldiers killed in border clash in Galwan", South China Morning Post, 16 Haziran 2020, erişim 17 Haziran 2020 00 12

11 "A Skirmish in Galwan Valley, India and China's Deadliest Clash in More Than 50 Years", The Diplomat, 17 Haziran 2020, erişim 17 Haziran 2020 0018

12 Suhasini Haidar ve Dinakar Peri, "Days after clash China frees 10 Indian soldiers", The Hindu, 18 Haziran 2020; erişim 18 Haziran 2020 23 07

13 "10 Indian Army soldiers_including four officers_released", First Post, 19 Haziran 2020, erişim 19 Haziran 2020 22 08

14 "4 Soldiers Critical After Ladakh Clash, Says Report, 20 Soldiers Killed", NDTV, 17 Haziran 2020 erişim 17 Haziran 2020 12 27

15 Praveen Swami, "PLA death squads hunted down Indian troops in Galwan valley", First Post, 17 Haziran 2020, erişim 17 Haziran 2020 13 14

16 "20 Indian soldiers including colonel killed in Ladakh", Kashmir Media Service, 16 Haziran 2020, erişim 16 Haziran 2020 23 46

Santosh Babu'nun karargâh ve/veya konuşlu olduğu alandaki tabur personelidir. Albay Santosh Babu'nun karargâh unsurları da muhtemelen saldırıya direnmiş ve baskın düzenleyenlere kısmî bir zayıt verdirmiştir. Ancak baskın düzenleyen birliklerin gücü bu direnişi kırmıştır. Leh Askeri Hastanesi'nde tedavi gören 76 Hint askerinden 18'inin ciddi biçimde yaralanmış olması,¹⁷ alınan 10 esir ve açıklanan toplam 20 ölümlü zayıt, burada yaşanan çetin bir çatışmaya işaret etmektedir.

Bu baskın, Çin tarafının son yıllarda takip etmekle iftihar ettiği "Kurt Savaşçı" taktiğinin Galwan Vadisi'nde 15 Haziran gecesi hayata geçirildiğini akla getirmektedir.¹⁸ "Kurt Savaşçı" terimi adını Çin sinemasında yaratılan bir Çin özel kuvvet askeri karakterinden almakta ve rakiplere pervasızca saldırarak ders veren bu Çin kahramanına gönderme yapmaktadır.¹⁹ 2015 ve 2017 yıllarında Çin'de gişe rekorları kıran Kurt Şavaşçı I ve II filmlerindeki bıçkın kahraman Çin özel kuvvetlerindeki "Kurt Şavaşçı Timi"ne mensuptur ve bu tim, Amerikan özel kuvvetlerine ders vererek onları alt etmektedir.²⁰ Son yıllarda ılımlı ve temkinli klasik dış politikayı terk ettiği görülen Çin'in, ABD ile girdiği soğuk savaş imajlar üzerinden de yürüttüğü dikkat çekmektedir. Bu kapsamda üretilen Kurt Şavaşçı karakteri Çin halkı tarafından da kabul görmüştür. Anlaşılan Çin, hayata geçirmeye başladığı baskın dış politika stratejisini Galwan Vadisi'nde Hint ordusuna da göstermek istemiş ve dünyaya buradan bir mesaj vermiştir.

17 "India admits 76 troops injured in Ladakh face-off", Kashmir Media Service, 19 Haziran 2020, erişim 19 Haziran 2020 23 30

18 "China is on the defensive and has adopted 'wolf warrior' diplomacy", The Print, 02 Haziran 2020, erişim 24 Haziran 2020 13 12

19 Edward Lucas, "WOLF WARRIOR DIPLOMACY, West Needs a Coordinated Response to China", CEPA, 11 Haziran 2020, erişim 24 Haziran 2020 12 56

20 Clive Williams, "China's assertiveness and the rise of 'Wolf Warrior' diplomacy", The Canberra Times, 25 Mayıs 2020, erişim 24 Haziran 2020 13 26